

Ben i næsen

Persongalleri
fra filmen -
Hailee,
Bridges,
Damon og
Brolin

ANMELDELSE / 17.02.11

Coen-brødrene debutterer indenfor western-genren med en filmatisering af Charles Portis' dannelsesroman 'True Grit'. Der er mere western end Coen over projektet, som udgør brødrenes måske mest helstøbte film til dato.

Morten Wilhelm Scholz

Der hviler en luft af støvet anakronisme over western-genren. Hele vejen op gennem Hollywoods guld- og sølvalder kunne man altid regne med, at der var cowboyfilm på plakaten. De sidste 20-30 år har derimod taget karakter af en decideret tørkeperiode; John Wayne drog til de evige jagtmarker, Clinton blev for gammel til at sidde til hest, Costner har mistet gløden, børn af i dag gider hverken lege cowboyer eller indianer. Man skal dog aldrig sige aldrig...

Coen-brødrenes premiereaktuelle 'True Grit' er netop en formfuldendt western, der har udgjort et regulært tilløbsstykke i de amerikanske biografer og står nomineret til ikke mindre end 10 Oscars. Om det så er nok til en genfortryllelse af genren må tiden vise, men indtil da står det heldigvis den enkelt frit for at nyde værket for værkets skyld.

En ægtemand og far skydes ned med koldt blod af lømlen Tom Chaney (Josh Brolin) for to californiske guldstykker. Den egenrådige 14-årige datter Mattie (Hailee Steinfeld) vil have hævn, og hun engagerer en fortrukken forbundssherif Rooster Cogburn (Jeff Bridges) til at opspore Chaney, der er stukket af fra gerningsstedet og gemmer sig i vildniset. Sin unge alder til trods insisterer Mattie på selv at deltage i eftersøgningen; til det umage par slutter sig Texas Rangeren og tøjlapsen Leboeuf (Matt Damon), der har et personligt horn i siden på Chaney. Treenigheden udgøres altså af gammelklog 14-årig pige, en fuld, gammel, tyk dusørjæger med klap for øjet og en piberygende charlatan med cykelstyr på overlæben; alle på jagt efter en berygtet morder. Vi befinder os i staten Arkansas i år 1878; Det Vilde Vesten er på sit højeste.

Vendingen "true grit" oversættes nok bedst som "ægte gåpåmod" - eller mindre ordret, men mere mundret, som "Ben i Næsen", der også var titlen på Charles Portis' roman, da denne i sin tid udkom i dansk oversættelse. Pigen Mattie besidder fra første færd dette karaktertræk, mens Cogburn (og Leboeuf) først mander sig op til sidst, men til den tid så også til overmål. Begrebet 'true grit' repræsenterer lige præcis den ukuelighed hele den amerikanske nation bygger på. I bund og grund er Matties historie en opbyggelig fortælling om sammenhold på tværs og om at vise sig som en mand (eller en 14-årig med ben i næsen), når lokummet for alvor brænder på. Coen-brødrenes "True Grit" dekonstruerer ikke en glemt genre – de fortæller en eviggyldig historien med respekt for forlægget og indenfor genrens konventioner.

Nogle medier har kaldt 'True Grit' for brødrenes første genrefilm, men her gøres der regning uden vært. Coen-brødrene har altid lavet genrefilm : 'Raising Arizona' (1987) er en road movie, 'Miller's Crossing' (1990) en gansterfilm, 'The Hudsucker Proxy' (1994) en Preston Sturges-agtig komedie, ' Fargo' (1996) en film-noir iklædt snelandskab, 'The Big Lebowski' (1998) en Raymond Chandler krimi med The Dude som stand-in for Marlowe, 'Intolerable Cruelty' (2003) en romantisk komedie osv. Kendetegnende for de tidlige film er det dog, at de først og fremmest er Coen-film drevet af en særegne blanding af kulsorte humoristiske indfald og dramatisk historiefortælling, visuelt betagende montager, excentriske bipersoner og kulisser af rendyrket americana. Først i anden række er de – måske ikke så meget genre-film som - genre-pasticher.

Midt i 00'erne rammer Coen-brødrene ned i en kreativ krise, der ses tydeligst i den uinspirerede genindspilning af 'The Ladykillers' (2004). En kort overgang frygtede man, at løbet var kørt og den kreative åre tørret ud. Men brødrene hev sig selv op ved hårrødderne med den oscar-vindende filmatisering af Cormac McCarthys "No Country for Old Men" (2007). I den film var der langt mindre Coen og meget mere romanoplæg til stede. Det samme kan man sige om 'True Grit': filmen er både en western, en filmatisering af Charles Portis' romanforlæg, en scene for Jeff Bridges at udfolde sig på og en

Coen-brødrene film. I den rækkefølge.

Ovennævnte Coen-karakteristika er til stede, men de synes denne gang mere behersket i udtrykket. Humoren er langt fra sort, men man klukker da med mellemrum, et feberplaget afslutningsridt under stjernehimlen udgør en form for magisk montage, to excentriske bificurer (en læge ikklædt en bjørn og en diminutiv skurk, der siger som først en kylling og dernæst en kalv) stjæler lærredet i de få sekunder, de er på, og så bliver det ikke mere amaricana end Det Vilde Vesten.

Med 'True Grit' har Coen-brødrene genopfundet sig selv ved at træde to skridt i baggrunden og dermed lade deres historier stå renere, skarpere i spytet og næsten helt på egne ben. De har udviklet sig fra at være post-moderne til slet og ret at være moderne. 'True Grit' bliver aldrig kult, men det er allerede et mesterværk.

PS. 'True Grit' blev første gang indspillet i 1969 med John Wayne i en oscarvindende rolle som Rooster Cogburn. Er man yderligere interesseret i den genealogiske grundforskning henvises til Bo Green Jensens glimrende gennemgang i Weekendavisen #06 fra den 11. februar 2011 under overskriften "Da jorden var dækket af sne". Der er ikke noget, der *ikke* er med i den tekst. Artiklen findes desværre ikke online.

FAKTA

'True Grit' har premiere
d. 17. februar i 41
biografer landet over.

Filmen er instrueret af
Joel og Ethan Coen.
Medvirkende er bl.a.
Jeff Bridges, Matt
Damon, Josh Brolin og
Hailee Steinfeld.